

σικῆς ἦν ἐν πᾶσι τοῖς διαλόγοις· ἡ τρίτη, ἡ μελοδραματική, εἶνε δυνατὴ καὶ παρὰ τοῖς νεωτέροις, ἀλλὰ φαίνεται οὐχὶ πρόσφορος ἐν τοῖς σημερινοῖς δράμασιν.

ΕΜ. ΓΑΛΑΝΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΦΙΛΟΚΤΗΤΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΒΕΝΔΕΡ

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς παραστάσεως τοῦ «Φιλοκτῆτου» θεωροῦμεν καλὸν νὰ δημοσιεύσωμεν καὶ τὴν ἐπιστολὴν, ἣν ὁ συνθέτης τῆς μουσικῆς τῶν χορῶν καὶ ἄριστος φιλόλογος κ. Φερδινάνδος Βένδερ ἀπέστειλε πρὸς τὸν Πρόεδρον τοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου κ. Ἐμμ. Γαλάνην.

Ἐντιμότητε κύριε,

Ἀποπερατώσας χθὲς τὴν ὑποσχεθεῖσαν καὶ ὑφ' ὑμῶν αἰτηθεῖσαν σύνθεσιν ἀμφοτέρων τῶν χορῶν τοῦ Σοφοκλείου «Φιλοκτῆτου», ἣτις σήμερον ἔτι ἀποστέλλεται ὑμῖν, λαμβάνω τὴν ἐλευθερίαν ὡς παρακολούθημα τρόπου τινὰ αὐτῆς νὰ ἀνακοινώσω ὑμῖν διὰ βραχέων τὴν περὶ τῆς ἀντιλήψεως γνώμην μου καὶ τὸν κατὰ τὴν σχετικὴν χρησιμοποίησιν τηρητέον τρόπον τῆς ἀπαγγελίας. Ἐπιτρέψατέ μοι ὁμως ταῦτοχρόνως νὰ σᾶς εἶπω πόσην χαρὰν μοὶ ἐπροξένησε τὸ γεγονὸς τοῦ νὰ ἔχω ἐνώπιόν μου ἅπαξ ἔτι τὸ γνήσιον ἑλληνικὸν κείμενον ὡς βᾶσιν τῆς ἐργασίας μου, καὶ νὰ παροτρυνθῶ πρὸς ταύτην ὑπὸ τοσοῦτον ὠραίας καὶ δι' ἅπαντας τοὺς Ἑλληνας σπουδαίας τελετῆς. Οὕτω λοιπὸν παρακαλῶ ὑμᾶς, ὅπως θεωρήσητε τὴν σύνθεσίν μου ταύτην ὡς δεῖγμα ἀφοσιώσεως καὶ σεβασμοῦ, ἣν εἰς μνήμην πρὸς τὸν μέγαν τραγωδοποιὸν τῷ ὑμετέρῳ Ἔθνει ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς τελετῆς ταύτης μετ' ἀγαλλιάσεως ἀνατίθημι. Μὴ νομίσητε ὁμως ὅτι εἴσθε ἐκ τούτου ὑπόχρεως, ὅπως τὸ φιλοπόνημά μου παρασταθῇ. παραδίδω ὑμῖν καὶ τοῖς λογίοις τοῦ ἔθνους σας τοῦτο ὡς δοκίμιον πρὸς ἀναβίωσιν τῶν χορῶν τοῦ Σοφοκλέους κατὰ τρόπον μήπω λίαν τοῦ ἀρχαίου ἀφιστάμενον, γνωρίζω δὲ κάλλιστα πόσον ἡ ἀπόπειρα αὕτη τοῦ τελείου ὑπελείπεται. Ἐὰν λοιπὸν ἀποφασίσητε νὰ παρασταθῶσιν οἱ χοροὶ κατὰ

τὸν ὑπ' ἐμοῦ ὑποδεικνύμενον τρόπον, τότε ἤθελον σᾶς παρακαλέσει φιλικώτατα καὶ ἐπιμόνως, ὅπως ἀνακοινώσητε εἰς ὄλους τοὺς πεπαιδευμένους ἄνδρας, οἵτινες θὰ ἐνδιαφέροντο διὰ τὴν ὑπόθεσιν, τὴν ἐν τοῖς ἐπομένοις γνώμην μου καὶ τὸ ἐκ ταύτης προκύπτον ἀποτελέσμα, ἐξαιτήσητε δὲ ἐπ' ὀνόματί μου τὴν ἐπιείκειάν των κατὰ τὴν ἀπόπειραν ἔργου οὐχὶ τόσον εὐχεροῦς.

Εἰμί τῆς ιδέας, ὅτι τὸ ὑπὸ ἐλαφρῶν πλαγιαύλων συνοδευόμενον χορικὸν καλούμενον ἄσμα ἀπηγγέλλετο καὶ δὲν ἤδετο ὑπὸ τῶν χορευτῶν κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ διαγεγραμμένον ταυτόχροτως δὲ καὶ διὰ τὴν δρᾶσιν τῆς ὀρχήστρας ἀρμόζοντα ρυθμὸν. Ὅπως ἐπιτύχωσιν ὁμως κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν, τὴν σαφήνειαν καὶ εὐφωνίαν ὑποθέτω, ὅτι ἐξέλεγον ἄνδρας κεκτημένους κατὰ προσέγγισιν ὁμοίαν φωνητικὴν κλίμακα, ἢ δὲ ὑπὸ τῶν πλαγιαύλων συνοδία ἠκολούθει μόνον κατὸ τὸ δυνατόν τὴν φωνητικὴν ταύτην κλίμακα. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου παρήχθη εἰδὸς τι μονοτονίας, ἣν συμφώνως πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς ἀρχαίας μουσικῆς ἀδιαφιλονεικῆτως δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ἀλλὰ καὶ τις ἀπλότης λίαν ἀνταποκρινομένη ἐν ταῖς πλείσταις περιπτώσεσι πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς ὕλης. Μέλημα τοῦ νεωτέρου συνθέτου εἶνε, τὴν ἀπλότητα ταύτην ἐπὶ τοσοῦτῳ νὰ διαφυλάττη, ἐφ' ὅσον τὸ οὖς ἡμῶν τὴν ἀνέχεται. Κατὰ συνέπειαν δέον νὰ εἶνε ἡ μελωδία τῶν συνοδευτικῶν ὀργάνων τοιαύτη, ὥστε νὰ φέρῃ ἐν ἑαυτῇ πρῶτον τὴν ἀπλότητα καὶ δεύτερον νὰ μὴ ὑπερβαίνη κατὰ κανόνα τὴν ἔκτασιν κανονικῆς μέσης ἀνδρικήσ φωνῆς, ὃ ἐστὶ τὴν τοῦ βαρυτόνου. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ πλῆθος τῆς συνοδίας (τῶν συνοδευτικῶν ὀργάνων) καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι περὶ τούτου οὐδὲν περιεσώθη· εἶνε δὲ ἐπιτετραμμένον εἰς τὸν νεώτερον συνθέτην νὰ ποιήσῃται χρῆσιν ἐκείνων τῶν μέσων, ἅτινα νῦν ἐν ἀναλογίᾳ δύνανται νὰ φέρωσι τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν, ἣν καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, τοῦτέστιν μίαν γλυκύμολπον συνοδίαν πλαγιαύλων. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὸ καταλληλότερον θὰ ἦτο φρονῶ νὰ ἀποτελεσθῇ ἐνόργανος μουσικὴ τετράφθογγος συμφωνία ἐκ δύο τετραχόρδων, μιᾶς Βαρβίτου καὶ ἐνός Βιολοντσέλλου, καθότι αὕτη δύναται καλῶς καὶ τὸν ρυθμὸν νὰ σημειοῖ καὶ δὲν παρακωλύει διὰ τοῦ ἤχου τῆς τὴν εὐκρίνειαν τῶν ὑπὸ τῶν χορευτῶν λεγομένων λέξεων, παρέχει δὲ εἰς τὸ ὅλον ἐπίσημον οὕτως εἰπεῖν βᾶθρον. Συνέθεσα ὅθεν τὴν συνοδίαν τοῦ χοροῦ ἰδίως διὰ τετράφθογγον συμφωνίαν (Quartett). Κατὰ τὸν ρυθμὸν ἐβασίσθη κατὰ τὸ ἐνὸν πρὸς τὸ κείμενον καὶ ταῖς λίαν γενικαῖς ἐν Γερμανίᾳ ἐν χρήσει μετρικαῖς

ἀρχαῖς καὶ ὁμῶς πολλαχοῦ ἠναγκάσθην νὰ ἐπιτρέψω ἑμαυτῷ τὴν χρῆσιν βραχέος ἀντὶ μακροῦ ἢ τὰνάπαλιν ὅπως παράσχω τῇ μελωδίᾳ γλυκύφθογον εὐστροφίαν.

Περὶ τῆς ἐκτελέσεως μερικῶς λαμβάνω τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἰπισυνάψω τὰ ἐπόμενα· ἡ δύναμις τῆς κατὰ τὴν παράστασιν τοῦ «Φιλοκτῆτος» ἐκ 30 φοιτητῶν ἀποτελουμένης ὀρχήστρας μου φρονῶ ὅτι δύναται νὰ ἐλιτευθῇ παρ' ὑμῖν ἐὰν τριπλασιάζοντες τὴν μουσικὴν τετραφωνίαν λάβητε 12 ἐν συνόλῳ ἄνδρας, πρὸς τούτοις δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει καὶ ἡ ἀκουστικὴ τῆς αἰθούσης, ἐν ἣ θὰ λάβη χώραν ἡ παράστασις. Ἡ συνοδία δέον ἐν συνόλῳ ἡρέμα (*piano*) νὰ παίζηται, τὸ προτιμότερον ὑποκώφως (*sordini*) καὶ νὰ προσκολληθῇ ὅσον τὸ δυνατόν ἀκριβῶς εἰς τὰς ὑπὸ τῶν χορευτῶν λεγομένας λέξεις, ὡς οὗτοι πάλιν ὀφείλουσι τὸ κείμενον κατὰ δύναμιν αὐστηρῶς πρὸς τὸν ρυθμὸν νὰ ἀπαγγέλλωσιν· ἐννοεῖται ἐφ' ὅσον συμβιβάζεται τοῦτο πρὸς τὸ περιεχόμενον τῶν λεγομένων λέξεων.

Ὅπως ἐπιτύχωμεν ἐν μέρει τὴν ὠραίαν ἐνότητα μεταξὺ τῆς λεχθείσης λέξεως καὶ τῆς μουσικῆς ἀναντιρρήτως θὰ χρειασθῶσι κοπιώδεις ἐκγυμνάσεις καὶ δοκιμαί· ἐν τοσοῦτῳ σᾶς παρακαλῶ μὴ ἀποθαρρυνθῆτε, ἐὰν τὸ πρᾶγμα δὲν βῆ ἐν ἀρχῇ κατ' εὐχὴν· μετὰ τῶν νεαρῶν μαθητῶν μου ἐτέλεσα ἐνταῦθα ὑπὲρ τὰς 20 ἴσως δοκιμὰς πρὸ τῆς παραστάσεως. Εἰς ὀλίγας ἡμέρας θὰ προσεγγίσητε πρὸς τὸ τέλος, ἀφοῦ ἄνδρες θ' ἀποτελῶσι τὸν χορὸν. (*) Ἡ ἐνέργεια τῆς ἀπαγγελλομένης λέξεως καὶ τῆς συνοδευούσης αὐτὴν μουσικῆς εἶνε ὅλως καινοφανής, ἐνεποίησε δὲ εἰς πλείστους ἀκροατὰς βαθυτάτην ἐντύπωσιν.

Ἐὰν ἡ ἀπόπειρά μου στεφθῇ διὰ μικρᾶς τινος ἐπιδοκιμασίας, διανοοῦμαι νὰ μελοποιήσω μικρὸν κατὰ μικρὸν ἅπαντας τοὺς χοροὺς τοῦ Σοφοκλέους.

Ἐν τῷ ἀποσταλέντι ὑμῖν μουσικῷ συνθέματι (*Partitur*) θέλετε εὔρει τὸ κείμενον ὑπὸ τὰς νότας γεγραμμένον, μεθ' ὧν πρέπει ἰσοχρόνως καὶ αἰ ἐν λόγῳ συλλαβαὶ νὰ ἀπαγγέλλωνται. Διὰ τὴν ἀντιστροφὴν, ὡς θὰ ἴδῃτε ἐκ τοῦ συνθέματος, προσαρμόζει ἡ αὐτὴ, ἥτις καὶ διὰ τὴν στροφήν, μουσικὴ. Μικραὶ τινες ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῷ συνθέματι προσεπιγραφεῖσαι νόται προσετέθησαν χάριν μικρῶν τινῶν παραλλαγῶν τῆς ἀντιστροφῆς

(*) Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἴσως ἐὰν κατὰ τινὰ τῶν δοκιμῶν παρηγγέλλετε, ὅπως γραφῇ τὸ κείμενον εἰς ἅπαντας τοὺς ἐνοργάνους φθόγγους.

πρὸς τὴν στροφὴν ἔχουσι δὲ τὴν αὐτὴν, ἣν καὶ διὰ τὴν ἀντιστροφὴν ἀξίαν. Ὁ χρόνος ἀμφοτέρων τῶν χορῶν πρέπει νὰ εἶνε, φρονῶ, ἀξιοπρεπὲς μεμετριάσμενον (Moderato). Ὅσα ἔγραψα ὑμῖν ἐνταῦθα εἶνε ἀπλῶς σημειώσεις καὶ εὐχαί. Μετὰ προθυμίας καὶ ἐμπιστοσύνης καταλείπω ὑμῖν τὴν ἐκτέλεσιν, ἐπισυνδέω δὲ μετὰ τῆς ἐγκαρδίου εὐχῆς, ὅπως ἅπασα ἡ τελετὴ διεξαχθῆ μετὰ λαμπρότητος καὶ τὴν παράκλησιν, ἵνα διαβιβάσητε ἅπασι τοῖς συμμεθέξουσι κατὰ τὴν παράστασιν τοῦ «Φιλοκτήτου» τὸν μεθ' ὑπολήψεως χαιρετισμὸν μου καὶ τοῖς εἴπητε πόσον ἡ ὠραία ἐπιχειρήσις των τυγχάνει ἐκτιμῆσεως παρὰ τῶν Γερμανῶν καθηγητῶν. Παρακαλῶν ὑμᾶς ἐν τέλει, ὅπως μοὶ ἀποστείλητε μίαν ἐφημερίδα, ἐν ἣ νὰ περιλαμβάνηται ἐκτενὴς περιγραφή ἁπασῶν τῶν τελετῶν, ἐκφράζω ὑμῖν ἐντιμότητα κύριε, τὴν εἰλικρινῆ διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξαιρέτου ὑπολήψεως, μεθ' ἧς διατελῶ.

Ἐν Δαρματάττη, τῇ 26 Μαΐου 1888.

DR FERD. BENDEP.

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΗΝ 14 ΙΟΥΝΙΟΥ

Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην τῇ Γενικῇ Συνελεύσει ὑπεβλήθη ἀγωγή, ἣν ἐκίνησε τὸ Διδασκαλικὸν Μετοχικὸν Ταμεῖον κατὰ τοῦ Συλλόγου. Εἰσηγητὴς ἐγένετο ὁ κ. Δέρβος, ὅστις διὰ μακρῶν ἀνέπτυξε τὴν μεταξὺ τοῦ Συλλόγου καὶ τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου διαφορὰν. Μετὰ μακρὰν συζήτησιν ἀπεφασίσθη ὅπως κληθῆ παραχρῆμα ὁ πληρεξούσιος διορισθεὶς δικηγόρος τοῦ Συλλόγου κ. Ἀναστάσιος Στούπης, ὅστις μετὰ μικρὸν ἀφίκετο. Ἀκούσας τὴν ὑπόθεσιν ὁ κ. Στούπης ἀπεφάνετο ὅτι ὅλως ἀδικον θεωρεῖ τὴν ἀπαίτησιν τοῦ Διδ. Μετοχικοῦ Ταμείου καὶ εἶνε πεπεισμένος, ὅτι τὰ δικαστήρια θέλουσι δικαιοῦσαι τὸν Σύλλογον. Μετὰ τινὰς ἄλλας συζητήσεις ἀπεφασίσθη, ὅπως ὁ κ. Στούπης ἔλθῃ εἰς συνεννόησιν μετὰ τοῦ πληρεξουσίου τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου, μεθ' ἣν θέλει κανονισθῆ ἡ